

Willen de echte werklozen opstaan?

Vlak voor de parlementsverkiezingen van 21 mei heeft het Centraal Planbureau op verzoek van de drie grote partijen de economische gevolgen van hun programma's becijferd. Het CPB heeft Haagse politici op een aantal punten gedwongen tot ongebruikelijk heldere en gekwantificeerde formuleringen over de tot 1990 te voeren economische politiek. Dat was, naar verluidt, voor alle betrokken partijen (inclusief het Planbureau) een rond-uit leerzame ervaring. De kiezer die zich de inspanning wilde getroosten, kon dus – zij het op de valreep – kennis nemen van beleidsvoornemens die waren ontdaan van kennelijk onlosmakelijk met de televisiedemocratie samenhangende mist en ruis. Dat was pure winst, helemaal afgezien van de waarde die men verder aan de modeluitkomsten van het CPB hecht.

De resultaten van de uitgevoerde berekeningen hangen mede af van de veronderstelde mate van arbeidstijdverkortening en van de voornemens met betrekking tot de uitgaven en ontvangsten van de collectieve sector. Wat betreft de *uitgangspunten*: de PvdA zet het hoogst in op arbeidsduurverkortening (adv), wil per saldo het minste bezuinigen (f. 3 mrd.) en de belastingen en andere overheidsontvangsten het meeste verhogen (f. 12 mrd.). Op al deze punten staat de VVD het verste van de PvdA af. De liberaal-conservatieven veronderstellen de minste adv, willen per saldo het meeste bezuinigen (f. 13 mrd.) en beloven de kiezer de geringste lastenverzwaring (f. 4 mrd.). Het CDA zit steeds tussen beide in.

Wat zijn nu de voornaamste *resultaten*? Het CPB berekende in alle gevallen een ongeveer even grote groei van het reële nationale inkomen (met 2% per jaar). De geregistreerde werkloosheid daalt - ten opzichte van de 675.000 in de 'basisprojectie' uit het *Centraal economisch plan 1986* - met 30.000 (VVD), 65.000 (CDA) en 140.000 (PvdA). De koopkracht van de modale werknemer blijft vier jaar constant (PvdA en CDA) of neemt iets toe (VVD). Het financieringstekort komt bij alle partijen uit tussen 5 en 6% van het nationale inkomen.

De modelresultaten van het CPB illustreren enerzijds de smalle marges voor het voeren van beleid. Anderzijds vertonen de uitkomsten voor de werkloosheid een opvallend verschil (de geregistreerde werkloosheid is bij uitvoering van de PvdA-plannen in 1990 110.000 personen lager dan bij implementatie van het VVD-programma). Dit

C.A. de Kam

belangwekkende verschil kreeg in de hectische dagen vlak voor de verkiezingen weinig aandacht omdat alle partijen 'handmatige' correcties op de CPB-cijfers hadden aangebracht. Ieders doelstelling luidde immers: een half miljoen werklozen in 1990. Voor zover het model Freia-Kompas (FK'85) en de rekenmeesters van het CPB de gewenste uitkomsten niet konden leveren, schudden partijen moeiteloos meer deeltijdbanen, meer leer/werkplaatsen en extra scholingsprogramma's voor oudere en langdurige werklozen uit hun mouw. De resultaten van modelspecificatie FK'86 (Ficties van kiezers 1986) waren zoals het behoort te zijn: de PvdA kwam trots voor de dag met 470.000 geregistreerde werklozen in 1990, het CDA (510.000) en de VVD (520.000) bleven daarbij nauwelijks ten achter. Aanvechtbare cijfers; maar de tot behoedzaamheid aanspoerende kanttekeningen van het CPB bleven in het electorale geweld vrijwel onopgemerkt.

Nu de kiezers hebben gesproken, kan Lubbers zijn karwei afmaken. De bestrijding van de werkloosheid zal ook de komende vier jaar zonder ophouden als een belangrijke beleidsdoelstelling worden genoemd. Naar zich anderhalve maand na de verkiezingen laat aanzien, bestaat er een kans dat de geregistreerde werkloosheid in de loop van de komende kabinetsperiode inderdaad beneden het half miljoen zakt. Echter niet zozeer door krachtige, de kiezer in het vooruitzicht gestelde beleidsmaatregelen, maar veeleer doordat statistici de politici de helpende hand toesteken. De werkloosheidscijfers die in de debatten van het afgelopen half jaar zo'n hoofd-

rol vervulden, blijken namelijk ernstig vervuild te zijn. Veel mensen worden nog als werkzoekend meegeteld terwijl ze inmiddels werk hebben gevonden. Veel anderen uit de bakken van de Gewestelijke Arbeidsbureaus voldoen om uiteenlopende redenen niet aan de formele criteria voor werkloosheid (bij voorbeeld omdat ze studeren of ziek zijn).

Een werkgroep van de Stichting van de Arbeid raamde de bestandsvervuiling op 100.000 personen, een onderzoek van de Stichting Research voor Beleid komt zelfs uit op bijna een kwart miljoen. Als de waarheid in dit geval in het midden ligt, zou de doelstelling van een half miljoen geregistreerde 'echte' werklozen dus al medio 1986 zijn gehaald! Vooral van de zijde van Hare Majesteits loyale oppositie wordt in discussies over dit onderwerp de nadruk gelegd op de omvangrijke *verborgen* werkloosheid (ten onrechte arbeidsongeschikt verklaarde werknemers, ontmoedigde werkzoekenden enzovoort). Wie daarvoor corrigeert, komt enkele honderdduizenden hoger uit dan de officiële statistiek. Daar staat tegenover dat ook veel niet als zodanig geregistreerde werkzoekenden momenteel deelnemen aan het economisch verkeer (door onregelmatig, al dan niet zwart, werkzaamheden te verrichten). De omvang van de werkloosheid dreigt met dit alles het best bewaarde economische geheim van de jaren tachtig te worden.

Het lijkt daarom de hoogste tijd voor een 'Statistisch Reveil', waarbij de echte werklozen worden gevraagd om op te staan. Als eerste stap gaat het CBS met ingang van volgend jaar maandelijks een nieuwe statistiek van het aantal werkzoekenden vervaardigen. De resultaten van het Statistisch Reveil zouden – als de voortekenen niet bedriegen – het Planbureau wel eens kunnen nopen tot een herschatting van de nodige relaties in FK'85. Maar ook zolang aanpassingen van FK'85 achterwege blijven, verdient het dringend aanbeveling de gevolgen van het economisch beleid te simuleren met dit model in plaats van met 'politiek-economische modellen' zoals FK'86. De burgers hebben er recht op dat economische analyse en door electorale overwegingen geïnspireerde cijferkramerij duidelijk gescheiden blijven.